

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף לג

עולא אמרא 'ביאה במקצת שמה ביאה'. (ולכן טמא שהכניס ידיים לתוך העזרה כשהוא עומד בחוץ, מקבל מלקות). הגמרא מביאה ראייה לדבריו.

לימא מסייע ליה וכו': כל הסמיכות הנעשות על הקרבנות, צריכות להיות במצב של 'תכף לסמיכה שחיטה' כלומר צמודות לשחיטה. חוץ מהסמיכה של מצורע שנטהר מצרעתו, שהוא סומך על הקרבן שלו במקום אחד, והשחיטה של הקרבן נעשית במקום אחר. משום שהמצורע אינו יכול להכנס לעזרה, עד לאחר שיקריבו את הקרבנות שלו ויזרקו את דמם על המזבח. ולכן מוציאים לו את הקרבן לתוך החלל של שער ניקנור (החלל לא נתקדש בקדושת העזרה), ושם עומד המצורע וסומך את ידיו על הקרבן, ולאחר מכן מכניסים את הקרבן לתוך העזרה ושוחטים אותו. עד כאן הברייתא.

ואי אמרת 'ביאה במקצת לא שמה ביאה', ליעייל ידיה ולסמוך: מדוע מצורע אינו יכול לעשות תכף לסמיכה שחיטה? הרי הוא יכול להכניס את ידיו לתוך חלל העזרה, ולסמוך שם על הקרבן העומד ליד הפתח, ומיד אחר כך ישחטו שם את הקרבן. אלא מוכח ש'ביאה במקצת שמה ביאה' ולכן הוא לא יכול להכניס את ידיו לתוך העזרה.

רב יוסף דוחה: הברייתא הולכת בשיטת ר' יוסי ברבי יהודה הסובר 'מרחק צפון'. כלומר ה'צד צפון' שבו צריך לשחוט את הקרבן, אינו בכל שטח העזרה, אלא רחוק מהפתח 22 אמה. כי רק השטח הצפוני המקביל למקום שבו עומד המזבח כשר לשחיטה, (דהיינו השטח שמקיר המזבח עד הקיר הצפוני של העזרה), והמזבח עמד רחוק מהפתח 22 אמה. וממילא המצורע לא יכול להכניס ידיו כדי לסמוך על הקרבן העומד כל כך רחוק.

קושיא: וליעבד פישפש: מדוע אי אפשר לעשות פתח קטן בקיר הצפוני של העזרה, ויעמוד שם המצורע ויכניס את ידיו ויסמוך על הקרבן שיעמוד שם צמוד לקיר.

אביי ורבא מתרצים: דוד המלך אמר על בנין בית המקדש "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל כל מלאכת התכנית", כלומר כל צורת המבנה והפתחים נמסרו מהקב"ה ואי אפשר לשנות אותם.

איכא דאמרי: רב יוסף דוחה את הראייה מהברייתא כן. הסומך על הקרבן צריך להכניס את ראשו ורובו לתוך העזרה, משום שצריך לסמוך בכל כוחו. ולכן אין למצורע פיתרון לסמוך על ידי הכנסת ידיו בלבד. אך אין ראייה מהברייתא שביאה במקצת שמה ביאה.

קושיא על הברייתא הנ"ל

מאי קסבר וכו': מה סובר התנא של הברייתא הנ"ל שאמר שסמיכת מצורע אינה צריכה להיות תכף לשחיטה? אם הוא סובר שסמיכת אשם מצורע היא מדאורייתא, וכן הדין של 'תכף לסמיכה שחיטה' הוא מדאורייתא. אם כן שיכנס המצורע ויסמוך בתוך העזרה, שהרי הקב"ה ציוה אותו במפורש להכנס ולסמוך!

רב אדא בר מתנה מתרץ: רבנן גזרו שהמצורע לא יכנס, שמא לאחר שיסמוך הוא יפסע פסיעה אחת יותר מהנצרך ויעבור על איסור דאורייתא.

איכא דאמרי - אמר רב אדא בר מתנה: סמיכת אשם מצורע היא מדאורייתא, אבל 'תכף לסמיכה שחיטה' אינה מדאורייתא. ולכן אסור למצורע להכנס.

קושיא: מיתיבי "וסמך ושחט" מה סמיכה בטהורין אף שחיטה בטהורין: והרי כל האפשרות ללמוד מסמיכה לשחיטה, היא רק אם נאמר שסמיכה היא מדאורייתא. שאז מכיון שכתוב בפסוק שם "לפני ה'" דהיינו בתוך העזרה, ממילא בהכרח שהסומך צריך להיות טהור, כי טמא אינו יכול להכנס לעזרה. אבל אם סמיכה היא רק מדרבנן לא צריך להכנס לתוך העזרה ויכול לסמוך בהכנסת ידיו מבחוץ.

תירוץ: אלא איפוך: יש להפוך את הדינים שאמרנו בתירוץ. סמיכת אשם מצורע אינה מדאורייתא, ואילו תכף לסמיכה שחיטה כן מדאורייתא. ובגלל שסמיכה של מצורע אינה מדאורייתא, ממילא אין בה דין של תכף לסמיכה שחיטה.

חוזרים לדברי עולא לעיל (לב): שאמר בשם ריש לקיש 'טמא שהכניס ידו לפני לוקה שנאמר "בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע" וגו', מקיש ביאה לנגיעה, מה נגיעה במקצת שמה נגיעה אף ביאה במקצת שמה ביאה', הגמ' שם הקשתה על כך ועולא תירץ. כעת הגמ' מביאה תירוץ נוסף.

רבינא אמר לענין מלקות איתמר: ריש לקיש בכלל לא למד מהפסוק הנ"ל את דין ביאת מקדש, אלא שטמא שנגע בקודש לוקה, וכפי שלמדנו בברייתא שנחלקו בכך ר"ל ורבי יוחנן, שלדעת ר"ל לוקה ולדעת רבי יוחנן לא לוקה כיון שהפסוק עוסק בטמא שנגע בתרומה.

קושיא: וריש לקיש האי קרא להכי הוא דאתא? והרי למדנו בברייתא שלדעת ר"ל הפסוק הזה בכלל לא עוסק בטמא שנגע בקודש, אלא הוא אזהרה לטמא שאוכל בשר קודש, ולדעת רבי יוחנן חכם בשם 'ברדלא' שנה שאזהרה לטמא שלא לאכול קודש נלמד בגזירה שווה, שנאמר לגבי טמא שאכל קודש "וְהִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹאכַל בְּשַׂר מִזְבַּח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה **וְטִמְאַתוּ** עָלָיו **וְנִכְרְתָה** הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמּוּיָהּ", ונאמר לגבי טמא שנכנס למקדש "כָּל הַנֹּגֵעַ בְּמַת בְּנִפְשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת מִשְׁכַּן יְהוָה **טִמְא וְנִכְרְתָה** הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נִדָּה לֹא זֶרֶק עָלָיו **טִמְא יְהִי** עוֹד **טִמְאַתוּ** בו", כשם שלגבי טומאת מקדש התורה ענשה כרת וגם הזהירה על כך (= "מִזְכָּר עַד נִקְבָּה תִשְׁלַחֻּ אֶל מַחוּץ לַמַּחֲנֶה תִשְׁלַחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת מַחֲבֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכְכֶם") כך לגבי טמא שאכל קודש אנו לומדים בגזרה שווה שהתורה ענשה והזהירה. נמצא שלדעת ריש לקיש הפסוק "בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע" נצרך לאזהרה לטמא שאוכל בשר קודש וא"כ אי אפשר ללמוד ממנו שטמא שנגע בקודש לוקה.

תירוץ: טמא שנגע בקודש מדאפקה רחמנא בלשון נגיעה, אזהרה לאוכל מדאיתקש קודש למקדש: מהפסוק הזה לומדים שני דברים, 1. את האיסור לטמא לגעת בקודש לומדים מכך שהפסוק אמר את האיסור בלשון נגיעה (= "בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע"), 2. אזהרה לטמא שאכל בשר קודש לומדים מכך שהוקש קודש למקדש בפסוק הזה (= "בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תְבֹא"), שכשם שביאת מקדש בטומאה זהו דבר שיש בו כרת כך אזהרת קודש זהו דבר שיש בו כרת, ורק באכילה

יש כרת, ומכאן לומדים אזהרה לטמא שאכל קודש, אבל בנגיעה אין כרת, אלא כאמור אנו לומדים איסור נגיעה מכך שהפסוק כתב זאת בלשון נגיעה.

תניא כוותיה דריש לקיש: הגמ' מביאה ברייתא בה מבואר כדברי ריש לקיש שמהפסוק הזה אנו לומדים את האיסור לטמא לאכול קודש -

”בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע” זה אזהרה לאוכל קודש בטומאה. אתה אומר אזהרה לאוכל קודש בטומאה או אינו אלא לנוגע (= לטמא שנגע בקודש)? **תלמוד לומר “בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע וְאֵל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תֵבֵא”**, מִקִּישׁ קוֹדֶשׁ לִמְקֻדָּשׁ, מה מקדש זהו דבר שיש בו נטילת נשמה דהיינו חיוב כרת אם נכנס למקדש בטומאה, אף קודש האמור בפסוק זה מדובר בדבר שיש בו נטילת נשמה, ואי בנוגע נטילת נשמה מי איכא? אלא באכילה! כלומר ואם מדובר בטמא שנגע בקודש הרי אין בזה חיוב כרת, אלא בהכרח שמדובר בטמא שאכל קודש!